

Head vanasõidukite, aga laiemalt ajaloolist väärtust omavate autode või lihtsalt hobiautode omanikud!

2024. aastal võttis Riigikogu vastu mootorsõidukimaksu seaduse, mida enne jõustumist jõuti ka muuta. Samuti on vastu võetud jäätme-, liiklus- ja riigilõivuseaduse muudatused. Allolevat lugedes tuleb arvestada sellega, et seadused muutuvad ka tulevikus, mistõttu ei pruugi järgnev olla ajakohane igavesti.

Automaks

2025. aastast rakendub Eestis mootorsõidukimaks. Vaatamata hobisõidukite omanike pingutustele meie harrastuse erisuste ja kultuuriloolise tähtsuse selgitamisel on meie endi poolt riiki juhtima valitud poliitikud otsustanud, et maks tuleb „ühetaoline“ ning ei sõltu sõiduki kasutamise intensiivsusest või ajaloolisest väärtusest.

Selgitustöö maksuerisuste tegemiseks ajaloolise väärtusega sõidukitele jätkub ka tulevikus, kuid **01.01.2025 seisuga** on olukord selline:

1. Kõik M1 ja N1 kategooria autod, millel on vanust rohkem kui 20 aastat, on alates 2025. aastast maksustatud ühtse aastamaksuga 50 eurot (sõltumata vanusest, omandivormist ja tehnilistest parameetritest).
2. Mootorratastel ja traktoritel vanusega üle 20 aasta ei ole aastamaksu.
3. Aastamaks määratakse isikule, kes on liiklusregistri andmete põhjal 1. jaanuari seisuga sõiduki omanik (või vastutav kasutaja). Esmaregistreerimise korral on erikord ehk jooksva aasta eest makstakse proportsionaalselt aasta lõpuni jääva aja eest. Omanikuna käsitletakse seda isikut, kes on Transpordiameti e-teeninduses nähtav omanikuna. See tähendab, et näiteks 90-ndatel Eesti Vabariigis registreeritud, kui sellel sajandil (tinglik ja mitte päris täpne ajaline määratlus) mitte ühegi registritoiminguga sõiduk ei pruugi olla nähtav ja seega ei allu ka automaksule.
4. Kuigi seadus näeb ette aastamaksu tasumise ka peatatud kandega ja ajutiselt registrist kustutatud sõidukitele, siis see säte jõustub alles 01.01.2027. See tähendab, et 2025. ja 2026. aastal ei maksta aastamaksu sõidukite eest, mis on terve kalendriaasta jooksul peatatud registrikandega või ajutiselt registrist kustutatud. Kui aga jooksva kalendriaasta jooksul peatatud registrikanne taastub seoses tehnoulevaatuse läbimisega, saabub ajutise kustutamise tähtaeg või ajutine kustutamine lõpetatakse, siis tuleb aastamaksu maksta proportsionaalselt aasta lõpuni jääva ajaga (sõltumata sellest, kas sõiduk uuesti ajutiselt kustutatakse jooksva aasta jooksul). Sellisel juhul on aastamaksu tasumise kohustus sel hetkel registris oleval omanikul. Peatatud kandega ja ajutiselt kustutatud sõidukite omanikuvahetused ei ole piiratud.

5. Aastamaksu ei tagastata – ka mitte juhul, kui sõiduk müüakse jooksva aasta kestel välismaale, hävineb, varastatakse või ajutiselt registrist kustutatakse.
6. **Alates 01.01.2027** tuleb maksta aastamaksu ka peatatud kandega sõiduki eest, kuid ajutiselt registrist kustutatud sõiduki eest aastamaksu tasuma ei pea. Ajutiselt registrist kustutatud sõiduki aastamaksu vabastus kehtib vaid sellele sõidukile, mis on ajutiselt kustutatud terve kalendriaasta jooksul. Kui ajutise kustutamise tähtaeg saabub või lõpetatakse (st sõiduk tuleb uuesti tagasi „aktiivsesse“ registrisse), siis tuleb maksta aastamaks (sel hetkel omanikuks oleva isiku poolt). Erinevalt 2025. ja 2026. aastast tuleb alates 2027. aastast tasuda terve aasta aastamaks sõltumata sellest, millal sõiduki ajutine kustutamine lõpeb või lõpetatakse ja kui kaua sõiduk on aktiivses registris. Terve aasta aastamaks tuleb tasuda nii sõiduki eest, mille ajutine kustutamine lõpetati 31. detsembril kui ka sõiduki eest, mis oli aktiivses registris nt 2. mail vaid ühe päeva ning kogu ülejäänud aasta ajutiselt kustutatud.

Kuivõrd 2025. ja 2026. aastal tuleb aastamaksu maksta proportsionaalselt aasta lõpuni jääva ajaga, siis on mõistlik hiljemalt 31.12.2024 kustutada ajutiselt liiklusregistrist kõik sõidukid, mida ei ole plaanis 1. jaanuaril 2025 kasutada. Seda saab teha Transpordiameti e-teeninduses ning see on tasuta. Kui on soov sõiduk liikluses kasutusele võtta, siis tuleb ajutine kustutamine lõpetada arvestades ka sellega kaasnevat maksukohustust. Ajutiselt kustutatud sõidukil ei ole küll aastamaksu, kuid selline sõiduk loetakse registreerimata sõidukiks, mille juhtimise eest ette nähtud rahatrahv kuni 100 trahviühikut (kuni 800 eurot). Lisaks sõiduki juhile on karistus ette nähtud ka sõiduki omanikule – füüsilisele isikule rahatrahv kuni 200 trahviühikut (kuni 1600 eurot) ja juriidilisele isikule kuni 3200 eurot.

NB! peatatud registrikande taastumisel, ajutise kustutamise perioodi lõppemisel või ajutise kustutamise lõpetamisel rakendub sõidukile kohene kindlustuskohustus, st kindlustuslepingu sõlmimata jätmisel kohaldab LKF sundkindlustust. Seda ka olukorras, kus varasemast kindlustuslepingust ei ole möödunud veel 12 kuud.

Sõidukite liiklusregistrist kustutamisest

16.12.2024 võttis Riigikogu vastu jäätmeseaduse, liiklusseaduse ja riigilõivuseaduse muudatused, mille sisuks on luua 2025. ja 2026. aastaks lihtsustatud menetlus „kadunud“ sõidukite liiklusregistrist kustutamiseks. Seni oli vajalik M1 ja N1 kategooria sõidukite registrist kustutamiseks lammutustõendit, kuid kuni 31.12.2026 ei ole see nõutav peatatud kandega sõidukitel ja neil ajutiselt kustutatud sõidukitel, mille viimase TÜV lõpust on möödunud vähemalt 2 aastat. Kaotatakse automaatne registrikande peatamine ning tulevikus on vaja auto ajutiselt registrist kustutamiseks tõendada auto olemasolu. Alates 2027. aastast on auto liiklusregistrist kustutamiseks vajalik taas

lammutustõend, kuid selle puudumisel saab auto registrist kustutada tasudes 800 eurot riigilõivu.

Eelnevast tulenevalt tuleb igaühel vaadata üle Transpordiameti e-teenindusest enda nimele registreeritud sõidukid ning kadunud sõidukite kohta teha vastav avaldus sõiduki registrist kustutamiseks (kui registrikanne on olnud peatatud enne 01.07.2019, siis kustutab Transpordiamet need autod ise automaatselt, kuid kindluse mõttes on soovitatav seda siiski ise teha). Kui auto on alles, siis tuleb langetada otsus, kas seda soovitakse säilitada. Kui jah, siis tuleb registrikande peatamine asendada ajutise kustutamisega ning arvestada sellega, et perioodiliselt tuleb tõendada sõiduki olemasolu. Tavatahtaeg ajutiseks kustutamiseks on kuni 2 aastat, ajaloolise väärtusega sõidukitel kuni 5 aastat. Luuakse ka regulatsioon, mis kohustab jäätmekäitlejaid vastu võtma ka osaliselt lammutatud sõidukeid ja väljastama identifitseeritava sõiduki kohta lammutustõendi (kuid sellisel juhul võidakse nõuda eemaldatud osade või lisatud muu materjali eest kompensatsiooni). Kui auto säilitamine ei ole vajalik, siis tuleb auto viia jäätmekäitlejale (romula, metallikokkuost).

Autod on keskkonnaohtlikud tooted, mis pärast nende kasutamise lõpetamist tuleb keskkonnale ohutul viisil utiliseerida. Samas on autod ka osa meie kultuuri- ja ajaloopärandist, mistõttu ajaloolist väärtust omavad sõidukid vajavad ka säilitamist. Nende kahe olulise hüve vahel tuleb igal autoomanikul leida tasakaal. Riik on lisanud bürokraatiat, kuid sõiduki säilitamine on siiski võimalik.

Sõidukite registrist kustutamine toimub järk-järgult järgmise ajakavaga (tuleb jälgida tähelepanelikult, millal on ajutine kustutamine ja millal kustutamine ehk lõplik liiklusregistrist kustutamine):

Alates 01.01.2025

1. Jäätmekäitlejatel tekib kohustus võtta vastu ka mittekomplektne sõiduk. *Kui sõiduk ei ole komplektne või sellesse on pandud jäätmeid, võib jäätmekäitleja nõuda jäätmevaldajalt jäätmekäitluskulude osalist kandmist, võttes arvesse asjaomase sõiduki puuduva osa materjali väärtust ja sõidukile lisatud jäätmete käitlemise kulusid.*
2. Tekib õiguslik alus kustutada liiklusregistrist peatatud kandega sõiduk, mis on „kadunud“: *sõiduki omaniku või tema pärija taotlusel kustutatakse registrist sõiduk, mille kohta ta kinnitab, et sõiduk:*
 - on võõrandatud, ei ole tema valduses, võõrandamisleping ei ole säilinud ning omandaja ei ole ettenähtud aja jooksul esitanud taotlust registriandmete muutmiseks või
 - on hävinenud ja seda ei saa nõuetekohaselt lammutada.

2025. aastal on see toiming riigilõivuvaba, alates 01.01.2026 tuleb tasuda riigilõivu 15 eurot, alates 01.01.2027 on riigilõiv 800 eurot.

ülevaade on koostatud Eesti Vanatehnika Klubide Liidu poolt seisuga 26.12.2024

3. Sõidukite registrikandeid enam automaatselt ei peatata. Peatatud registrikande taastamine toimub endiselt tehnölevaatuse läbimisega, alates 01.01.2026 on võimalik taotleda peatatud registrikande asendamist ajutise registrist kustutamiseks.
4. *Kui tuvastatakse mootorsõiduk, mis on registrist kustutatud, võib sõiduki valdaja või selle kinnisasja omanik, millel sõiduk asub, anda sõiduki registrisse kantud omaniku nõusolekuta nõuetekohaseks lammutamiseks üle jäätmeseaduse § 26³ lõike 1 nõuetele vastavale jäätmekäitlejale. Jäätmekäitleja ei nõua sõiduki registreerimisdokumente ega registrisse kantud omaniku nõusolekut ning edastab lammutustõendi Transpordiametile. NB! registrist kustutatud sõidukitel tuleb edaspidi hoida pilk peal, kuna kellegi teise maal seisva sõiduki võib omaniku nõusolekuta viia jäätmekäitlejale.*
5. *Kui sõiduk on pargitud avalikult kasutataval teel ja sõidukil puudub registreerimismärk, sõiduk on registreerimata rohkem kui kolm kuud või sõiduk ei ole komplektne, siis võib politsei, kohalik omavalitsus või Transpordiamet teisaldada sõiduki valvega hoiukohta. Seda saab teha sarnasel õiguslikul alusel nagu sõiduki, mis häirib parkimisega liiklust. NB! sellise sõiduki võib avalikul teel olevalt parkimiskohalt valvega hoiukohta viia ka juhul, kui parkimine on muidu igati nõuetekohane – lihtsalt puudub registreerimismärk, ei ole registreeritud (sh ajutiselt kustutatud või peatatud kandega) või sõiduk ei ole komplektne. Avalikult kasutatavatel teedel on edaspidi parkimine lubatud sõidukitele, mis on liiklemiseks legaalsed.*

Alates 01.10.2025

6. Tekib õiguslik alus kustutada liiklusregistrist lisaks peatatud kandega sõidukile ka ajutiselt registrist kustutatud sõiduk (mille viimase TÜV kehtivusest on möödunud vähemalt 2 aastat), mis on „kadunud“: *sõiduki omaniku või tema pärija taotlusel kustutatakse registrist sõiduk, mille kohta ta kinnitab, et sõiduk:*
 - *on võõrandatud, ei ole tema valduses, võõrandamisleping ei ole säilinud ning omandaja ei ole ettenähtud aja jooksul esitanud taotlust registriandmete muutmiseks või*
 - *on hävinenud ja seda ei saa nõuetekohaselt lammutada.*

2025. aastal ehk kuni 31.12.2025 on see toiming riigilõivuvaba, alates 01.01.2026 tuleb tasuda riigilõivu 15 eurot, alates 01.01.2027 on riigilõiv 800 eurot.

Alates 01.01.2026

7. Jõustub uus regulatsioon - Transpordiamet kustutab sõiduki ajutiselt registrist, kui füüsiliselt isikust omaniku surmast on möödunud üks aasta. Sõiduk kustutatakse registrist, kui omaniku surmast on möödunud seitse aastat.
8. Jõustub uus regulatsioon - Transpordiamet kustutab sõiduki ajutiselt registrist, kui juriidilisest isikust omanik on olnud äriregistrist kustutatud vähemalt üks kuu. Sõiduk kustutatakse registrist, kui isik on äriregistrist kustutatud vähemalt üks aasta.

9. Jõustub uus regulatsioon - Transpordiamet kustutab sõiduki registrist, kui sõiduk on seoses tagaotsitavaks kuulutamise ajutiselt registrist kustutatud ning sõiduki kohta edastatakse Transpordiametile teave, et tagaotsimine on lõpetatud ja sõidukit ei leitud.
10. Rakenduvad uued ajutiselt kustutamise tähtajad – üldine tähtaeg kuni 24 kuud, ajaloolise väärtusega sõidukitele kuni 60 kuud (st valmistatud rohkem kui 30 aastat tagasi) ja vanasõidukitele kuni 144 kuud (kuid mitte kauem, kui akti kehtivusaja lõpuni).
11. Kui puudub TÜV või viimasest ülevaatusel esitamisest on möödunud rohkem kui kaks aastat, siis tuleb tõendada sõiduki olemasolu. Seda saab teha Transpordiameti büroos või Transpordiameti e-teenuste infosüsteemi kaudu. Riigilõiv selle toimingust eest on 15 eurot, ajutine kustutamine ise ei ole riigilõivustatud. Selline tõendamine kehtib 24 kuud, ajaloolise väärtusega sõidukil 60 kuud.
12. Rakendub kohustus nende sõidukite omanikele, kelle valduses on sõiduk, mille registrikanne on olnud peatatud kauem kui seitse aastat. Sellise eksisteeriva sõiduki omanik on kohustatud valima ühe järgmistest tegevustest:
 - *taastama sõiduki registrikande läbides tehnoülevaatusel;*
 - *taotlema peatatud kandega sõiduki ajutist registrist kustutamist (NB! sh olemasolu tõendamine)*
 - *andma sõiduki üle jäätmeseaduse § 26³ lõike 1 nõuetele vastavale jäätmekäitlejale.*
 Kui see kohustus jääb täitmata (sh ka tulevikus, kuna see seitsme aasta periood rullub edasi ka tulevikus) ja seetõttu tegelikult eksisteeriv sõiduk kustutatakse registrist, siis saab sellise sõiduki omanikku karistada rahatrahviga kuni 800 eurot (füüsiline isik) või kuni 32 000 eurot (juriidiline isik).

Alates 01.07.2026

13. Kõik sõidukid, mille registrikanne on seisuga 01.07.2026 olnud peatatud rohkem kui 7 aastat (st registrikanne on peatunud enne 01.07.2019), loetakse kadunud sõidukiteks ja Transpordiamet kustutab need 01.11.2026 automaatselt registrist.
14. Transpordiamet hakkab registrist kustutama ka neid käsutuspiiranguga koormatud sõidukeid, millel on 1. juuli seisuga on registrikanne peatatud rohkem kui 7 aastat ja viimase kehtiva käsutuspiirangu seadmisest on möödunud rohkem kui kümme aastat.

Alates 01.01.2027

15. Meenutuseks, et alates 01.01.2027 on aastamaks ka peatatud kandega sõidukitel. Ajutiselt kustutatud sõidukitel aastamaks ei ole, kui nad on ajutiselt kustutatud kogu kalendriaasta. Kui on kasvõi ühel päeval registris, siis tuleb maksta kogu aasta eest.
16. Kõik sõidukid, mille registrikanne on jooksva aasta 1. juuli olnud peatatud rohkem kui 7 aastat, loetakse kadunud sõidukiteks ja Transpordiamet kustutab need sama aasta 1. novembril automaatselt registrist. Selliselt kustutatakse lõplikult registrist kõik

peatatud kandega sõidukid hiljemalt 01.11.2032. Seniks aga on need peatatud registrikandega sõidukid aastamaksuga maksustatud.

17. Kõiki „kadunud“ sõidukeid saab lammutustõendita registrist kustutada, kuid selle eest tuleb tasuda riigilõiv 800 eurot. Kuni 31.12.2026 on riigilõiv 15 eurot, kuid see on vaid sõidukitele, mille registrikanne oli peatatud või sõiduk oli ajutiselt kustutatud ja viimase TÜV kehtivusest oli möödunud 2 aastat.

Automaks on sellisel kujul ebaõiglane ja selle kehtestamine kahjustab Eesti tehnikaajaloo ja kultuuripärandi säilimist. Tõenäoliselt ei ole automaks igavene, vähemalt sellisel kujul. Seadused võetakse vastu nende Riigikogu liikmete häältega, kellele on Eesti inimesed andnud valimistel mandaadi meie elu üle otsustamiseks. Samas ei ole garantiid, et opositsioonis olevad poliitilised jõud tunnistaks kehtetuks mootorsõidukimaksu seaduse või arvestaks automaksu jätkumisel nende sõidukite omanikega, kes ei kasuta autot igapäevaselt.

Eesti Vanatehnika Klubide Liidu juhatus